

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «КОЗІЙ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KOZIY v. UKRAINE)**

(Заява № 10426/02)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

18 червня 2009 року

ОСТАТОЧНЕ

06 листопада 2009 року

Текст рішення може підлягати редакційним правкам.

У справі «Козій проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої ввійшли:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), голова,

Карел Юнгвірт (Karel Jungwiert),

Рената Ягер (Renate Jaeger),

Марк Віллігер (Mark Villiger),

Ізабель Берро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefevre),

Мириана Лазарова-Трайковська (Mirjana Lazarova Trajkovska), судді,

Станіслав Шевчук (Stanislav Shevchuk), суддя ad hoc,

та Клаудія Вестердік (Claudia Westerdiek), секретар секції,

після наради за зачиненими дверима 26 травня 2009 року,

вносить таке рішення, ухвалене того самого дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу розпочато за заявою (№ 10426/02), поданою проти України до Суду на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянином України п. Богданом Володимировичем Козієм (далі — заявник) 23 лютого 2002 року.

2. Уряд України (далі — Уряд) представляв його Уповноважений — п. Юрій Зайцев.

3. Заявник скаржився, зокрема, що провадження у справі стосовно його позову про відшкодування шкоди було надмірно тривалим і, отже, становило порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

4. Ухвалою від 22 травня 2006 року про часткову прийнятність заяви Суд відклав розгляд зазначеної вище скарги і оголосив решту скарг у заяві неприйнятними. Керуючись положеннями пункту 3 статті 29 Конвенції, Суд вирішив розглядати питання щодо суті та прийнятності відкладеної частини заяви одночасно.

ЩОДО ФАКТІВ

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

5. Заявник, 1949 року народження, живе в селі Рокитне. До серпня 1996 року працював учителем середньої школи.

А. Провадження у кримінальній справі

6. 25 липня 1995 року К. ударив заявника і пошкодив йому зуби.

7. Згідно з медичними висновками від 26 липня 1995 року та 2 лютого 1996 року заявник зазнав легких тілесних ушкоджень.

8. Проти К. було порушено кримінальну справу (дату не зазначено), яку згодом було направлено до Яворівського міського суду (далі — Яворівський суд). Під час судового розгляду заявник подав позов про відшкодування матеріальної і моральної шкоди у зв'язку із заподіяними йому тілесними ушкодженнями.

9. 7 березня 1997 року заявник одержав від приватного стоматолога розрахунок витрат на медичне лікування, яке йому необхідно було пройти у зв'язку із зазначеними ушкодженнями, і подав його до суду.

10. 16 грудня 1997 року суд визнав К. винним в умисному заподіянні легких тілесних ушкоджень і засудив його до одного року виправних робіт. Суд послався на медичні висновки від 26 липня 1995 року і 2 лютого 1996 року.

11. Суд також відмовив у задоволенні позову заявника щодо відшкодування шкоди на тій підставі, що позов було подано з порушенням процесуальних норм, і повідомив заявника про його право подати відповідний цивільний позов до К.

12. Зазначене вище рішення суду не було оскаржене і набрало законної сили.

В. Проведення в цивільній справі

13. 30 березня 1998 року заявник звернувся до Галицького районного суду м. Львова (далі — Галицький суд) з цивільним позовом до К.

14. Суд виніс постанови про призначення двох медичних експертиз і до отримання експертних висновків неодноразово зупиняв провадження у справі: з 15 лютого до 4 березня 1999 року, з 27 грудня 1999 року до 21 листопада 2000 року та з 26 грудня 2000 року до 21 квітня 2003 року. Суд також неодноразово звертався до місцевого органу внутрішніх справ і поліклініки із запитами стосовно медичних документів заявника від 1995 року, але безуспішно.

15. У період з грудня 1999 року до березня 2003 року матеріали справи перебували у Львівській обласній стоматологічній поліклініці у зв'язку з проведенням згаданих вище експертиз. Оскільки відповідні медичні документи були втрачені і минуло чимало часу після запитів, у поліклініці вирішили, що підрахувати фактичну вартість лікування, яке свого часу був змушений пройти заявник, неможливо.

16. Згідно з листом Галицького суду від 13 березня 2003 року до заявника він двічі не з'являвся на медичні обстеження і не повідомив суд про зміну місця проживання.

17. У квітні 2003 року суд відклав слухання приблизно на місяць у зв'язку з відсутністю відповідача.

18. 26 травня 2003 року суд частково задовольнив позов заявника і постановив стягнути з К. на користь заявника 2273 грн¹ відшкодування медичних витрат, підтвердженням яких була подана заявником довідка приватного стоматолога від 7 березня 1997 року, а також 1500 грн² відшкодування моральної шкоди. У своєму рішенні суд спирався на факти, встановлені Яворівським судом у кримінальній справі стосовно К.

19. Рішення суду не було оскаржене і набрало законної сили.

¹ Приблизно 371 євро.

² Приблизно 245 євро.

ЩОДО ПРАВА

I. СКАРГА ПРО ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

20. Заявник скаржився на те, що тривалість розгляду його позову про відшкодування шкоди не відповідала вимозі «розумного строку», встановленій пунктом 1 статті 6 Конвенції, у відповідному положенні якого зазначено:

«Кожен має право на ... розгляд його справи упродовж розумного строку ... судом, ..., який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

A. Щодо прийнятності

21. Суд вважає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у значенні пункту 3 статті 35 Конвенції і не є непринятною за інших підстав. Отже, Суд оголошує її прийнятною.

B. Щодо суті

1. Період, який підлягає розгляду

22. Заявник стверджував, що період, який підлягає розгляду, розпочався з 1995 року, коли за його позовом було порушено кримінальну справу проти К.

23. Уряд не погоджувався, вказуючи на те, що Конвенція набрала чинності стосовно України 11 вересня 1997 року. Уряд також доводив, що період, який підлягає розгляду, стосується лише провадження у цивільній справі за позовом заявника, яке було розпочато 30 березня 1998 року і завершилося 26 травня 2003 року ухваленням рішення суду, що набрало законної сили. За твердженням Уряду, кримінально-правові та цивільно-правові аспекти цієї справи стосувалися різних фактів і були різними за своїм правовим характером і цілями. Крім того, Уряд доводив, що із загальної тривалості провадження в цивільній справі слід виключити проміжки часу, коли провадження зупинялося в очікуванні на результати експертиз (з 15 лютого до 4 березня 1999 року, з 27 грудня 1999 року до 21 листопада 2000 року та з 26 грудня 2000 року до 21 квітня 2003 року).

24. Суд повторює, що право порушити кримінальне провадження і домогтися обвинувального вироку стосовно третьої особи не є правом, яке належить до прав і свобод, гарантованих Конвенцією (див., наприклад, рішення у справі *«Перес проти Франції»* (Perez v. France) [ВП], заява № 47287/99, п. 70, ЄСПЛ 2004-I). Втім, пункт 1 статті 6 Конвенції може застосовуватися у справі, цивільно-правовий аспект якої настільки тісно пов'язаний з її кримінально-правовим аспектом, що результат провадження у кримінальній справі може мати вирішальне значення для розгляду відповідного цивільного позову (див., наприклад, рішення у справі *«Кальвеллі і Чільйо проти Італії»* (Calvelli and Ciglio v. Italy), заява № 32967/96, п. 62, рішення від 17 січня 2002 року).

25. Повертаючись до фактів справи, що розглядається, Суд передовсім зазначає, що заявник подав цивільний позов під час розгляду кримінальної справи, порушеної проти К., і вимагав відшкодування за заподіяні йому тілесні ушкодження, що залежало від результатів цього розгляду. Згодом такий самий позов він подав окремо, звернувшись до суду, який розглядав цивільну справу (до Галицького суду). Хоча суд, який розглядав кримінальну справу (Яворівський суд), постановив, що позов про відшкодування шкоди було подано з

порушенням вимог українського законодавства і заявник не оскаржив це рішення в касаційному порядку, Суд переконаний, що провадження у кримінальній справі мало вирішальне значення для цивільного права заявника на відшкодування шкоди, тому зазначене провадження підпадає під дію статті 6 Конвенції. Таким чином, висновки суду, який розглядав кримінальну справу, стосовно того факту, що К. умисно заподіяв заявникові тілесні ушкодження, зумовили результати вирішення цивільної справи в суді, який не проводив нового розгляду цього аспекту справи. Отже, обидва провадження тісно пов'язані між собою, якщо не є абсолютно взаємозалежними, і Суд вважає за недоцільне відокремлювати їх одне від одного та оцінювати їхню тривалість окремо (див. згадане вище рішення у справі «Перес» (Perez), пп. 70–72, та, а contrario, рішення у справі «Сердюк проти України» (Serdyuk v. Ukraine), заява № 15002/02, пп. 25–28, рішення від 20 вересня 2007 року).

26. Суд вважає, що період, який підлягає розгляду, розпочався 11 вересня 1997 року, коли Конвенція набрала чинності стосовно України. Однак, оцінюючи розумність тривалості провадження у справі після зазначеної дати, Суд має врахувати, в якому стані на той момент перебувало це провадження.

27. Суд не поділяє думки Уряду про те, що проміжки часу, протягом яких провадження у справі тимчасово не проводилося в очікуванні на висновки експертизи, слід виключити із загального періоду, який підлягає розгляду. Суд повторює, що призначена судом експертиза є одним із засобів встановлення та оцінювання фактичних обставин справи і, отже, становить невід'ємну частину судової процедури. До того ж прийняття судом рішення щодо необхідності отримання висновку незалежних експертів і встановлення ним відповідного строку не виходить за межі його компетенції. Отже, сам той факт, що провадження у справі офіційно зупинялося, не може служити підставою для виключення відповідних проміжків часу із загальної тривалості провадження, розумність якої має розглянути Суд (див. рішення у справі «Дульський проти України» (Dulskiy v. Ukraine), заява № 61679/00, п. 71, рішення від 1 червня 2006 року).

28. З огляду на зазначене вище, період, який Суд повинен розглянути, тривав з 11 вересня 1997 року до 26 травня 2003 року, коли рішення Галицького суду за цивільним позовом заявника набрало законної сили, і не включає проміжок часу, коли провадження не відбувалося (з 16 грудня 1997 року до 30 березня 1998 року). Отже, тривалість провадження, яка підлягає розгляду Судом, становить п'ять років і п'ять місяців.

2. Розумність тривалості провадження у справі

29. Уряд не вважав загальну тривалість провадження нерозумною і вказував на два чинники, які її зумовлювали, а саме — поведінку заявника, який, як стверджувалося, двічі не з'явився на медичне обстеження і не повідомив суд про зміну місця проживання, а також звернення суду з неодноразовими запитами до поліклініки та міського відділу внутрішніх справ стосовно певних документів і результатів експертиз.

30. Заявник з цим не погоджувався.

31. Суд повторює, що розумність тривалості провадження у справі слід оцінювати у світлі обставин даної справи та з урахуванням таких критеріїв, як складність справи, поведінка заявника та відповідних органів, а також значущість, яку мають для заявника питання, що вирішуються у спорі (див., серед багатьох інших, рішення у справі «Фрідлендер проти Франції» (Frydlender v. France), [ВП], заява № 30979/96, п. 43, ЄСПЛ 2000-VII).

32. Суд вважає, що вирішення спору мало для заявника певну значущість. Утім, Суд не бачить підстав, з огляду на які національні суди повинні були вважати його справу більш пріоритетною, ніж інші справи, що перебували у них на розгляді. Водночас Суд не бачить і підстав вважати справу складною. Факти у цій справі вже було встановлено під час провадження у кримінальній справі, і завдання суду, який розглядав цивільну справу, полягало лише у визначенні розміру матеріальної та моральної шкоди, заподіяної заявникові.

33. Суд зазначає, що з п'яти років і двох місяців, протягом яких справа перебувала в цивільному суді першої інстанції, який розглядав цивільну справу, понад три роки справа залишалася без будь-якого руху у зв'язку з очікуванням на результати медичних експертиз і пошуком медичних документів заявника і що всі ті зусилля виявилися цілком марними. Навіть якщо заявник справді двічі не з'явився на медичне обстеження і не повідомив суд про зміну місця проживання, Суд не вважає це поясненням загальної тривалості провадження у справі.

34. Беручи до уваги обставини цієї справи, Суд доходить висновку, що при вирішенні справи заявника мала місце невинуватена затримка, стосовно якої Уряд не надав задовільного пояснення.

35. Отже, у цій справі мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

II. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

36. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію».

A. Шкода

37. Заявник вимагав 5 000 000 євро відшкодування матеріальної і моральної шкоди. Він також вимагав 360 000 євро відшкодування за втрачену вигоду, стверджуючи, що внаслідок тілесних ушкоджень, які заподіяв йому К., він не міг надалі працювати вчителем.

38. Уряд оскаржував ці вимоги.

39. Суд не вбачає ніякого причинного зв'язку між стверджуваним порушенням і заявленою вимогою щодо відшкодування матеріальної шкоди, тому відхиляє цю вимогу. Водночас Суд вважає, що заявник, ймовірно, зазнав моральної шкоди, і тому, керуючись принципом справедливості в оцінці розміру відшкодування, як цього вимагає стаття 41 Конвенції, Суд присуджує йому 2000 євро у зв'язку з цим.

B. Судові та інші витрати

40. Заявник вимагав 100 євро відшкодування судових, а також поштових і дорожніх витрат, але не подав документів, які підтверджували б його вимогу. Він також вимагав 9900 євро як компенсацію витрат у зв'язку із самонавчанням, яким він мусив займатися, щоб підготувати свою справу.

41. Уряд вважав зазначені вище вимоги надмірними й необґрунтованими.

42. Згідно з практикою Суду заявник має право на відшкодування судових витрат лише тоді, коли доведено, що такі витрати були фактичними і неминучими, а їх розмір — обґрунтованим. Суд вважає, що в цій справі зазначені вимоги не було повністю виконано. Тому Суд відхиляє вимогу щодо відшкодування судових витрат.

С. Пеня

43. Суд вважає, що пеня у разі несвоечасної виплати має визначатися на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку плюс три відсотки.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. Оголошує скаргу стосовно надмірної тривалості провадження у справі прийнятною.

2. Постановляє, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції.

3. Постановляє, що:

а) упродовж трьох місяців від дня, коли це рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна виплатити заявникові відшкодування моральної шкоди в розмірі 2000 (дві тисячі) євро з умовою конвертування цієї суми в національну валюту держави-відповідача за курсом, чинним на дату розрахунку, та з урахуванням будь-якого податку в разі його стягнення;

б) після спливу зазначених вище трьох місяців і до остаточного розрахунку на названу суму нараховуватиметься простий відсоток у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, чинної у період невиконання платежу, плюс три відсотки.

4. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою і повідомлено письмово 18 червня 2009 року відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
Секретар

Пеер ЛОРЕНЦЕН
Голова